

## 1. El concepte de *conflicte*

### 1.1. Els conflictes inevitables

Heu vist mai dues taules barallar-se? O una paperera discutint amb els papers que conté? Oi que no? Però, en canvi, segur que heu vist baralles i disputes entre animals i entre persones: una lleona atacant una zebra, dos gossos que es barallen, una persona que n'agradeix a una altra, etc. Quina diferència hi ha entre els primers i els segons? Per què entre els uns no hi ha conflictes i sí que n'apareixen entre els altres?

Segur que ho heu endevinat: els segons són éssers vius i els primers no. Ni les taules, ni les papereres necessiten res per continuar existint. Són éssers inanimats. En canvi, lleons, zebres, gossos i persones, com tots els éssers vius, tenim necessitats per poder continuar vivint. Mentre les necessitats puguin ser satisfetes sense oposició de ningú no hi haurà conflicte, però quan les necessitats, els interessos o els desigs dels uns i dels altres estiguin contraposats apareixerà el conflicte.

Una bona definició del terme *conflicte* és la següent: El **conflicte** és la situació que es dona quan apareixen **necessitats, interessos o desigs contraposats**.

Pot ser que durant un temps més o menys llarg, i en un lloc concret, no apareguin conflictes, però això és una sort o una casualitat. Tard o d'hora n'apareixeran. Si tenim necessitats i vivim junts, és fàcil que en algun moment les necessitats dels uns i les dels altres entrin en oposició. Llavors tindrem el conflicte servit. No ens queda més remei que acceptar que l'aparició de conflictes és inevitable. **On hi ha vida en comú hi ha conflicte**. On hi ha persones hi ha conflictes.

Aquesta afirmació constitueix un punt de partida fonamental per no equivocar l'objectiu. **L'objectiu no ha de ser evitar els conflictes** -encara que farem bé d'evitar els conflictes falsos o capritxosos- **sinó estar preparats per resoldre'ls** quan apareguin.

### 1.2. Els aspectes positius del conflicte

Normalment en tenim un concepte molt negatiu dels conflictes, i és normal, ja que ens provoquen tensió i neguit. No és una situació agradable ni fàcil. Sempre demana una gran despesa d'energia.

Tanmateix no tot és dolent en els conflictes. De fet, ja ho hem dit, si no hi hagués conflictes seria senyal de falta de vida. **Els conflictes són fruit de la vitalitat, de l'evolució, dels canvis**. Una situació que fins ara funcionava bé ha evolucionat i les solucions que servien ja no serveixen. N'hem de buscar d'altres. Per això també podem afirmar que **els conflictes són una ocasió per millorar i progressar**. Fixa't-hi bé: els conflictes són alhora conseqüència i causa dels canvis. Si no ens haguéssim trobat amb conflictes encara estaríem a les caveres.

Malauradament els conflictes també són una ocasió per fer mal i destruir. Massa vegades ens n'anem per aquests camins.

## 2. La pau i la violència

### 2.1. La pau, un bé de primera importància i de segon ordre

**La pau és un bé de primera importància.** Tots desitgem viure en pau, perquè sense pau gairebé res no és possible. Però la pau que hem de desitjar no és solament la que prové de l'absència de conflictes. Si fos així, seria una casualitat: ja hem dit que els conflictes són inevitables. Una cosa tan important i vital com és la pau no la podem deixar en mans de la casualitat. La pau l'hem de preparar prevenint els conflictes i adquirint els recursos necessaris per afrontar-los de forma constructiva, tal com dèiem en l'apartat anterior.

La pau de què parlem no és doncs una cosa que es pugui aconseguir directament. **La pau és un resultat, una conseqüència.** Primer s'han de donar tota una sèrie de condicions que s'han de treballar i preparar a consciència. Això és el que volem dir quan afirmem que la pau és un bé de segon ordre.

### 2.2. L'anàlisi dels conflictes

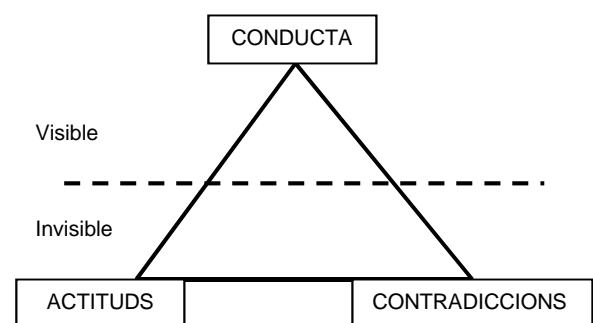
El sociòleg noruec **Johan Galtung** s'ha especialitzat en l'estudi dels conflictes. Fa servir un esquema en forma de triangle que resulta molt il·lustratiu d'aquest concepte:

El vèrtex de dalt és la part visible del conflicte. És la **conducta**, les accions, allò que fan les persones.

Però la conducta de les persones no surt perquè sí, és el resultat de dues arrels que resten invisibles. Són:

- Les **actituds**, és a dir el món interior de cada persona, la cultura, les conviccions, els valors...
- Les **contradiccions**, és a dir, la situació exterior que causa el conflicte, les necessitats no satisfetes, els interessos contraposats, etc.

És clar que diverses persones (amb els seus valors i actituds) actuen diferentment davant d'un mateix problema o contradicció. També sembla evident que una mateixa persona canviarà la seva actuació segons les circumstàncies, els problemes o les contradiccions que hagi d'afrontar. Actituds i contradiccions són les arrels de la conducta en el conflicte.



*Triangle de Galtung*

### 2.3. Les tres violències

Normalment quan parlem de violència ens referim a una conducta, a unes accions. Però aquesta, com totes les conductes, només és la punta d'un iceberg que té unes

arrels molt poderoses submergides: les actituds i les contradiccions. Per això hem de parlar de tres violències:

- La **violència directa**, és la conducta violenta, les **accions** violentes: agressions, cops, punyalades, bombes, guerres, etc. La violència directa, com totes les conductes, és un resultat. En conseqüència no la podem evitar sinó evitem els factors que en són la causa.

- La **violència cultural**, és el conjunt de **conviccions i valors** que **legitimen** l'ús de la violència, almenys en algunes ocasions. Si la nostra societat accepta que hi ha determinades circumstàncies que justifiquen l'ús de la violència, no és d'estranyar que de tant en tant aquesta esclati.

- La **violència estructural**, és el conjunt de **situacions** generadores de malestar i tensió: desigualtats **escandaloses**, injustícies flagrants, misèria, fam, opressió, violació de drets, etc. Moltes vegades resta amagada, subterrània, lluny dels mitjans de comunicació. Tanmateix és, de molt, la que ocasiona més sofriment, destrucció i mort. A més, és l'altra arrel, la de les contradiccions, generadora de la violència directa.

## 2.4. Les tres paus

De la mateixa manera ens cal parlar de tres paus, per oposició a cadascun dels tres conceptes anteriors:

**Pau negativa** és l'absència de violència directa, la seva negació. Per això es diu pau negativa, no pas perquè sigui un concepte dolent o poc desitjable. Quan parlem de pau negativa ens referim a la conducta i a les accions de les persones, una conducta que serà respectuosa i constructiva i que, com totes les conductes, serà el resultat d'unes conviccions i una situació.

**Cultura de pau** és el conjunt de conviccions i valors que, basats en la veritat, la justícia i el respecte, rebutgen radicalment la violència i encara més la passivitat per incompatibles amb aquells valors.

**Pau positiva** és el conjunt de condicions estructurals, d'organització de la societat, que fan possible el benestar, la dignitat i la felicitat de les persones. Aquest és el millor preventiu i antídoto contra la violència. Millorar les condicions de vida sobre la terra és una de les formes millors i més eficaces de treballar per la pau.

La cultura de pau que comporta una conducta pacífica fins i tot en el conflicte i a la recerca d'una societat lliure, justa i pacificada és el que es coneix com a **noviolència**.

## 3. Els camins de la pau

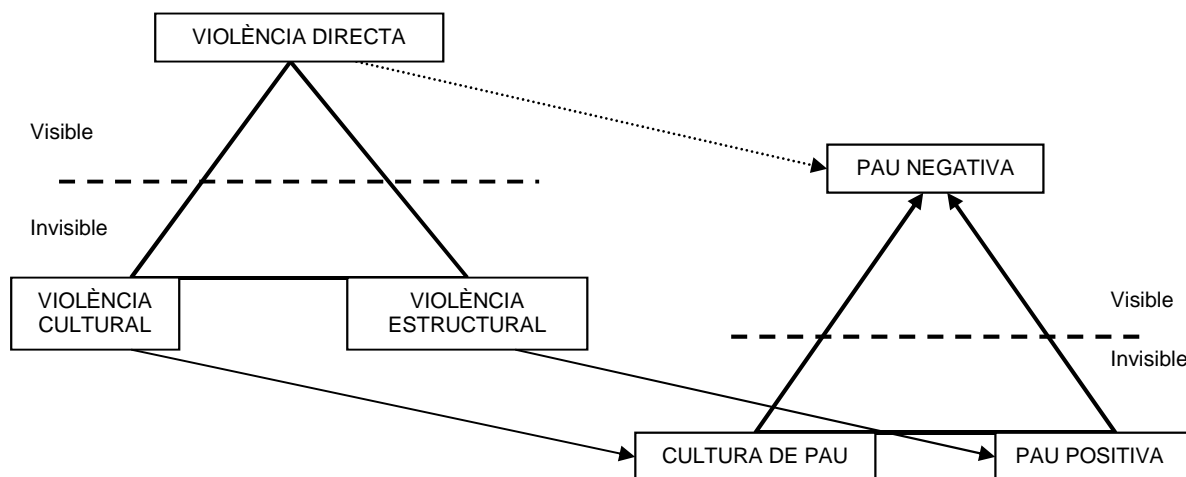
La **violència** i la **pau** són un **resultat**. No són una casualitat que surt com un bolet. Tant l'una com l'altra tenen unes **causes culturals i estructurals** ben determinades. Pretendre obtenir la pau en una situació de violència estructural i cultural és com voler recollir arròs allà on hem sembrat blat. És clar que podem mirar d'evitar els efectes més

punyents d'un esclat de violència, fins hi tot podem acceptar que fer-ho és una obligació dels poders públics. Malauradament, en general ho fan oposant-hi una altra violència superior. Aquest és una opció ineficaç, perquè alimenta les arrels d'una nova violència: confirma la convicció que la violència és el camí i augmenta els odís i ressentiments. Però, si l'esforç per impedir la violència directa no va acompanyat d'una voluntat seriosa de modificar-ne les causes, no deixarà de ser una hipocresia incomprensible i inacceptable. Seguint amb el símil agrari: imaginem un pagès que ha sembrat blat al seu camp i després es queixa que li creixi blat quan ell volia arròs; va ben enfeinat i empipat arrencant amb una ma les espigues de blat que li creixen, mentre amb l'altre continua sembrant més blat.

El treball per la pau té doncs dos camins principals i un de secundari:

- El camí que porta **de la violència cultural a la cultura de pau i la noviolència.**
- El camí que va **de la violència estructural a la pau positiva.**
- El camí que ens ha de portar **de la violència directa a la pau negativa.** Aquest és el camí més secundari. Com hem dit, aquest pas no es pot fer directament sense recórrer els altres dos camins, ja que en bona part n'és el fruit.

**Si volem un món en pau hem de treballar sobre tot en les arrels.** Només una organització social justa, que respecti els drets mínims de tots els ciutadans, que permeti una vida digna per a tothom (**pau positiva**) i unes conviccions i valors que rebutgin la violència i la passivitat i promoguin el respecte i l'acció davant de la injustícia (**cultura de pau**) faran possible un món on la violència directa vagi retrocedint de forma significativa (**pau negativa**).



*El treball per la pau*

En aquesta sessió explorarem el primer d'aquests camins: De la violència cultural a la noviolència

## 4. De la cultura de la violència cap a la cultura de pau i la noviolència

Aquest primer camí és el que de mica en mica ens ha d'anar fent abandonar l'acceptació de la violència com a forma d'afrontar els conflictes.

### 4.1. La cultura de la violència que cal superar

Hem de convenir que vivim en un món on la cultura de la violència ho impregna tot: Els herois nacionals de tots els països són en molts casos els que han estat més violents, encara que, és clar, a favor nostre; alguns dels noms dels carrers i dels monuments de les nostres places estan dedicats a persones que s'han destacat per la seva violència; la pintura, la literatura, la música i les arts en general han dedicat a fets violents algunes de les seves peces més conegudes; i no parlem de cinema, televisió, videojocs, etc. Fins i tot hi ha estudis superiors dedicats a tàctiques i estratègies de la violència, com són les diferents carreres militars i les professions corresponents i els mateixos estats mantenen unes estructures caríssimes, els exèrcits, capaces de desencadenar la violència més extrema que és la guerra. Podem parlar doncs amb tota propietat de l'existència d'una cultura de la violència que ve de lluny, ben potent i arrelada.

Ara bé, sembla un contrasentit parlar de "cultura" referint-nos a la violència, perquè segurament **la violència és un residu del nostre passat animal** i justament **la cultura és allò que ens separa dels animals**, allò que supera els aspectes més dolorosos de la natura, allò que ens permet millorar les condicions de vida i la dignitat de les persones. Hi ha qui afirma que la violència forma part de la naturalesa humana. No està clar que sigui així, però, encara que ho fos, d'això no se'n dedueix que ens hi hàgim de conformar, de la mateixa manera que no ens resignem a la malaltia i ens esforcem a superar-la, encara que també forma part de la naturalesa humana. Que les bèsties se serveixin de la força bruta en les seves disputes deu ser inevitable, ja que no tenen altres recursos. Potser aquí és oportú dir que entre animals de la mateixa espècie la violència, en general, és molt més limitada que la que ens exercim entre els humans. Però els humans, que ens diem orgullosament animals racionals, sembla que hauríem d'aspirar a tenir recursos més racionals, és a dir, a establir una cultura que superés la violència. Per desgràcia, moltes vegades hem emprat la nostra intel·ligència a trobar maneres més sagnants d'exercir la violència i a dissenyar aparells capaços de exterminar en massa.

Amb tot, no deixa de ser curiós que el discurs políticament correcte proclami que la violència mai no té justificació. Però, és clar, la violència que no té justificació és la dels altres, en canvi, per a la nostra sempre n'hi trobem. Naturalment "els altres" també en troben per a la seva. Així, com que tothom se sent amb el dret de fer-la servir, acabem fent-la aparèixer.

Si volem avançar pel camí de la pau, és imprescindible fer créixer en nosaltres, personalment i socialment, el rebuig a la violència fins que se'ns faci insuportable. Hem d'aprendre a veure-la com una cosa del passat, cruel, ridícula, irracional.

### 4.2. La cultura de pau i la noviolència

Aquest rebuig a la violència ni sorgeix ni se sosté tot sol. Ha d'anar acompanyat d'una colla d'afirmacions, de conviccions que li donin sentit, coherència i alternatives. Això és el que contempla la cultura de pau. Amb permís dels lingüistes, hauríem de saber distingir entre **no-violència** (amb guionet) i **noviolència** (sense guionet):

- La **no-violència** es refereix estrictament al rebuig de la violència, és una negació.

- La **noviolència** és una afirmació, un seguit de principis i conviccions que comporten una forma d'entendre la vida i de viure-la i que es posa de manifest especialment en les situacions de conflicte. Un d'ells serà la no-violència, però n'hi haurà molts d'altres que l'acompanyen i dels quals n'és conseqüència.

La cultura de pau i la noviolència es fonamenten en tres grans principis, tres valors principals que donen sentit a tots els altres: **veritat, justícia i respecte**. Aquests valors són molt fàcils d'afirmar, però molt difícils de mantenir, sobretot en els conflictes. Fixem-nos què passa quan no som capaços de mantenir-los:

És coneguda la frase que diu que "la primera víctima de la guerra és la veritat". A partir d'aquí ja anem malament. En el conflicte és molt fàcil que ens enganyem, la passió ens cega, el desig d'aconseguir allò que volem domina la nostra ment, que ja no raona fredament, sinó que només busca raons i justificacions per al desig i maneres d'aconseguir-lo. Al darrera de l'engany arrosseguem la justícia, ja no contemplem la raó ni el dret de l'altre, l'únic que compta és aconseguir el màxim per a mi i els meus. En conseqüència el respecte per a la persona de l'adversari es perd de seguida, especialment si ell ens l'ha perdut a nosaltres i ja ens ha agredit i fet mal. Llavors ens sentim amb tot el dret d'esclafar-lo. Ja s'ha desencadenat la violència.

En canvi, si som capaços de mantenir sempre la veritat, sense deixar-nos enganyar pel desig, de tenir sempre presents els drets i les necessitats dels altres i de respectar la persona de l'adversari, les coses aniran de forma ben diferent:

- Buscarem **solucions** justes i equilibrades (més que no pas victòries exclusives)
- Tindrem per objectiu fonamental la **reconciliació**, que serà l'autèntic final del conflicte.
- Emprarem **mitjans** coherents amb les **finalitats**. Un bon objectiu només pot ser aconseguit amb un bon mitjà. Al contrari d'aquell principi que diu que "la fi justifica els mitjans", el no-violent afirma que un mitjà dolent, abusiu, injust, espatllarà i contaminarà la més noble de les finalitats i només produirà mal, abús i injustícia.
- **Rebutjarem la violència**, com a conseqüència de l'anterior, per incompatible amb la justícia, el respecte i la dignitat de les persones.
- **Rebutjarem la passivitat** i la indiferència davant del sofriment i la injustícia. Reaccionarem amb energia, atacant sobretot les causes del conflicte, les arrels estructurals del problema, més que no pas les seves manifestacions més externes.
- Emprarem la **força interior** més que no pas la força física. La capacitat de resistir amb serenitat és la que al final resulta decisiva, molt més que la capacitat de fer mal.

Naturalment també forma part de la cultura de pau la recerca de mitjans alternatius a la resolució de conflictes i tots els camins de treball per la pau que esmentarem en els apartats següents. Però la gran aportació, el gran descobriment de la noviolència és que és possible lluitar per una causa justa i no fer mal. **Lluita i respecte són compatibles**.

En això consisteix la **lluita noviolenta**. En tenim nombrosos exemples. **Gandhi**, que va encapçalar moltes lluites i campanyes sense desencadenar cap violència, fins a aconseguir la independència de l'Índia de l'Imperi Britànic, n'és sens dubte el capdavanter.

## 5. De la violència estructural cap a la pau positiva

### 5.1. La violència estructural que cal combatre

En la unitat anterior hem estudiat alguns dels grans desequilibris que la globalització produeix al món. Sens dubte, aquestes gravíssimes i escandaloses **desigualtats econòmiques**, que comporten molts problemes de fam, misèria, malaltia, migracions, etc., generen fortes tensions que, a vegades, desemboquen en esclats de violència. Si la violència esclata augmenta la misèria i el sofriment per a molts i entrem així en un cercle infernal.

- Els anys 80 el 20% de la població disposava del 80% de la riquesa, mentre que l'altre 80% s'havia de conformar amb repartir-se el 20%.
- L'any 2007 la situació s'havia polaritzat més: només el 17% de la població mundial es repartia el 83% dels recursos; el 83% vivia amb només el 17 de la riquesa.
- Actualment:
  - El 10% de la població mundial és propietària del 83% de la riquesa. Només l'1% (70 milions) ja és propietària del 43 %
  - El 40% de la població mundial és propietària del 15% de la riquesa.
  - El 50% de la població mundial és propietària del 2% de la riquesa.

En aquestes condicions de violència estructural és molt difícil aspirar a un món en pau. Ens cal reaccionar. La passivitat i la indiferència és imperdonable. Ja abans que esclati la violència, el sofriment de tants milions de persones se'ns ha de fer intolerable. Segurament el camí més important cap a la pau, i ben segur el més urgent, és el del treball per millorar les condicions de vida dels més desposseïts de la terra.

### 5.2. De la seguretat armada a la seguretat humana

Naturalment els esclats de violència ens espanten i volem evitar que ens toqui el rebre. Volem seguretat. Llavors blindem les nostres societats, augmentem els controls policíacs i enfortim els exèrcits. Dediquem a això unes quantitats ingents de diners i de mitjans humans. Podeu veure'n algunes dades:

- **Despeses militars mundials de l'any 2011: 1,74 bilions de \$ (1.740.000.000.000 \$).** Amb el 2% acabaríem amb la fam al món.  
Espanya: 15.834.000.000€ (370 € l'any per habitant, enfront 259€ per habitant de despesa farmacèutica)
- **La recerca militar ocupa la meitat dels científics del món.**
- **Al món hi ha 24 milions de soldats. L'ONU estima 400.000 els necessaris per a les operacions de manteniment de la pau i la seguretat.**  
A Espanya 130.000 (s'estima 20.000).

D'això se'n diu **seguretat armada**. Queda clar: tenim una situació explosiva i ens protegim amb una cuirassa tan forta com podem. Però, com acabem de veure, aquest

camí és tant costós que impedeix atendre necessitats urgentíssimes per a les quals no queden diners. Paradoxalment, aquest sistema de seguretat, genera més misèria, més inestabilitat i per tant, més inseguretat. Un altre cercle infernal.

Però hi ha un altre camí: desactivar la bomba. Un cop més la no-passivitat. Actuar abans que sigui massa tard, actuar a l'interior, en allò que poden ser les causes de l'explosió. Posem un exemple: Imaginem que tenim la idea de produir i repartir bé els aliments per a tota la humanitat, de manera que s'acabés la fam. Penseu que això disminuiria la tensió i la conflictivitat al món? Augmentaria la seguretat de tots? Segur que sí. Els qui no menjaven, perquè ara ho poden fer amb seguretat i no senten l'amenaça i la desesperació constants de la fam i la mort; els qui ja menjaven, perquè ara se sentiran menys amenaçats per la ira i la desesperació dels qui no ho podien fer. D'aquesta manera d'augmentar la seguretat se'n diu **seguretat humana**.

Hom pot pensar: Molt bona idea! Però com ho fem? D'on traiem els recursos per alimentar tota la població mundial? La resposta, encara que sembli mentida és ben senzilla: Només amb un 2% dels diners que la humanitat dedica a seguretat armada (despesa militar mundial) podríem mantenir perfectament alimentada tota la població mundial. Què us sembla? Sorprenent! És realment escandalós! Però a més, qüestions ètiques a part, la pregunta és: què genera més seguretat, aquest 2% invertit en seguretat humana o invertit en seguretat armada?

**La seguretat humana és molt més barata i molt més eficaç que la seguretat armada.** Es calcula que amb un 20 o 25% de la despesa militar mundial podríem resoldre els problemes bàsics de la humanitat: alimentació, potabilització d'aigües, sanitat, educació, etc. La primera seguretat que necessitem les persones és la de sentir que podem viure la nostra vida amb un mínim de qualitat i dignitat.

Si fóssim capaços de fer aquesta transformació, no només ens sentiríem més segurs, sinó que viuríem tots millor. Ens hauríem acostat a una situació de **pau positiva**. Ja sabem que no és possible fer desaparèixer de cop totes les estructures de seguretat armada, però sí que és possible començar el camí de mica en mica. És només qüestió de voluntat política. Cada any una mica menys de diners per a la seguretat armada i una mica més per a la seguretat humana. Aquest és un altre camí cap a la pau.

## 6. De la violència directa cap a la pau negativa. Resolució de conflictes

Ens queda per comentar el camí que uneix els vèrtexs superiors dels dos triangles: el que va de la violència directa a la pau negativa, és a dir, el camí que ens ha de portar a la **desaparició d'actes de violència** i a la **resolució dels conflictes de forma pacífica**.

Ja hem dit que no hi ha un camí directe, que la feina fonamental s'ha de fer per sota, canviant les arrels (violència cultural i violència estructural). Tanmateix, no podem esperar a què les arrels estiguin totalment transformades. Mai estarà acabada del tot aquesta feina. Mentrestant es presentaran conflictes i violències. Ens cal doncs preveure alguns mecanismes per afrontar-los, mirant d'arraconar cada cop més les accions de violència directa.

### 6.1. La piràmide dels conflictes

Podríem representar en una piràmide tots els conflictes possibles en una societat.





*Piràmide dels conflictes*

- El primer pis és el dels **conflictes que no s'arriben a produir**, per les condicions de vida i l'organització d'aquella societat. Una societat equilibrada que permeti una vida digna a tothom, on es respectin els drets humans, amb una participació política suficient, és a dir, una societat amb un mínim de violència estructural i amb el màxim de pau positiva, serà de ben segur una societat molt menys conflictiva que una societat desestructurada, descohesionada i injusta. Com més eixemplem aquest pis millor. Són conflictes que no tindrem. El que acabem de llegir en l'apartat 5 referent a la pau positiva va justament en aquest sentit.

- Malgrat tot, fins i tot en la societat més perfecta, de conflictes encara n'aniran sortint. A vegades serà pels desequilibris o els egoismes personals d'alguns, altres vegades per la mateixa evolució de les societats, que fan aparèixer problemàtiques noves que demanen noves solucions. El segon pis és el dels **conflictes** que sí que arriben a aparèixer, però **que les persones són capaces de resoldre pels seus propis mitjans**, sense necessitat de cap intervenció externa i que, per tant, no van més enllà. Amb la cultura de pau, amb la formació en la noviolència podem anar augmentant els recursos personals i socials per resoldre els conflictes de manera natural, sense necessitat d'intervencions exteriors i sense caure en la violència. També hauríem de mirar de fer créixer aquest pis i deixar ben poc tros a la punta. N'hem parlat en l'apartat 4.

Però encara tenim un altre pis. Per molt ben formades que estiguin les persones, sempre hi pot haver situacions que no sàpiguem com afrontar. Cal estar preparats, cal disposar de **mecanismes i estructures que facin possible resoldre els conflictes** quan aquests no es resolen fàcilment. No fer-ho és una irresponsabilitat, ja que estem segurs que de conflictes n'hi hauran, de la mateixa manera que seria una irresponsabilitat no tenir hospitals, ja que sabem que de malalties en tindrem. També aquest pis l'hem d'aixecar fins tan amunt com puguem. Com més i millors mecanismes de resolució de conflictes tinguem, menys tros quedarà a la punta per als conflictes no resolts que poden esclatar en forma de violència.

Què preparem per a les situacions de conflicte? Quins mecanismes tenim previstos? Què hauríem de preparar? Això és el que ens pertoca de parlar ara. Ho farem en dues parts: en primer lloc els mecanismes i les institucions que la humanitat ha anat generant per resoldre els conflictes a l'interior de cada país; en segon lloc els mecanismes i estructures creats per resoldre els conflictes internacionals.

## 6.2. Instruments de resolució de conflictes a l'interior d'un estat

La humanitat, al llarg de la història, ha anat evolucionant i creant diferents mecanismes per afrontar els conflictes. A cada nou pas en la civilització, a cada nou àmbit de convivència, a cada transformació social o econòmica, ha anat responent amb noves **maneres de regular la convivència**:

- El més primitiu de tots, de fet és pre-humà, és la **lleï del més fort**: Entre els animals, el més fort és el cap de la manada, en els grups humans primitius, el més fort és el cap de la tribu, la tribu més forta guanyarà i dominarà a l'altra... La lleï del més fort és l'absència de lleï.

- De mica en mica apareix el **dret**, és a dir, unes normes que regulen la convivència. Aquestes normes a vegades són molt desiguals en el repartiment de drets i obligacions, i de fet estan al servei d'uns quants que les imposen per la força. Així i tot, la lleï és una primera forma de superar l'arbitrarietat i el poder absolut del més fort. Les diferents evolucions i revolucions han permès avançar i **anar equilibrant i perfeccionant els ordenament jurídics** i fer-los més justos. Queda molt camí per fer, el dret ha d'estar en constant evolució per adaptar-se als canvis socials que es van produint acceleradament. Aquest també és un camí de construcció de pau.

- Les societats més avançades han anat comprenent que la convivència millora si els ciutadans renuncien a l'ús de la violència. De fet, la violència es considera un delictes en tots els ordenaments jurídics. A canvi la societat es dota de dos instruments que han de ser transparents i eficaços: **polícia i sistema judicial**. La **polícia**, per defensar els ciutadans dels abusos dels possibles infractors, abans que ningú es vegi empès a fer ús de la violència. El **sistema judicial, arbitratge** entre ciutadans per resoldre de forma pacífica i racional els conflictes. Malauradament a vegades hi ha policies al servei de poders dictatorials, que són un instrument d'opressió i d'exercici indiscriminat, impune i abusi de la violència. Igualment hi ha sistemes judicials corruptes que perverteixen el sentit del dret. Però hem de seguir avançant. Aquí tenim també un llarg camí per recórrer. D'una banda el **control democràtic de la policia** i el seu entrenament per actuar amb mitjans cada cop menys agressius; de l'altra **l'enfortiment del sistema judicial** per fer-lo més ràpid, més eficaç, més neutral i més just.

- Comença a ser freqüent que abans d'arribar al judici i a la decisió arbitral del jutge es facin intents de **mediació i negociació** entre les parts. No cal dir que la solució serà molt més sòlida si les parts es posen d'acord que no pas si el jutge la imposa. La **mediació** i la negociació haurien d'intentar-se sempre abans de l'**arbitratge**.

Resumint: Un ordenament jurídic just i adaptat a la realitat, uns cossos policials eficaços i formats per actuar amb el mínim de violència possible, un sistema judicial àgil i eficient, un cos de mediadors ben preparat, ajudaran molt a reduir encara més la presència de la violència descontrolada.

## 6.3. Instruments de resolució de conflictes internacionals

Diuen que un col·lectiu de persones no existeix com a tal fins que no apareixen institucions i estructures com les acabades d'esmentar. Qualsevol activitat humana conjunta demana unes normes i unes estructures de governabilitat i de control. Fixem-

nos, per exemple, en un esport com el futbol: el reglament, els àrbitres, el comitè de competició, la mateixa federació, etc., què són si no dret, policia, jutges i institucions de govern?

Avui el món se'ns ha fet petit, parlem de la globalització. És un fenomen recent, però ja podem dir que, de fet, tota la humanitat constitueix un col·lectiu de convivència. Això demana amb urgència l'aparició d'instruments que ajudin a aquesta convivència universal. Ens caldrà desenvolupar el dret internacional, alguna mena de "policia internacional" que el faci complir, òrgans judicials capaços d'arbitrar i decidir en cas de conflicte, equips de negociadors i mediadors, organismes de govern, etc.

De forma incipient, al segle XX han començat a aparèixer lleis i organismes internacionals. El més important ha estat tot el sistema de les **Nacions Unides**, que aplega un munt d'organismes que intenten coordinar l'acció internacional i mirar de resoldre els conflictes per mitjà de la negociació i el diàleg, com s'expressa clarament en el preàmbul i en l'article primer del seu document fundacional, la **Carta de les Nacions Unides**:

## **CARTA DE LES NACIONS UNIDES**

### **Preàmbul**

#### **Nosaltres, pobles de les nacions unides, decidits...**

*...a preservar les generacions futures del flagell de la guerra que dues vegades en l'espai d'una vida humana ha infligit a la humanitat indicibles sofriments,*

*...a reafirmar la nostra fe en els drets fonamentals de l'home, en la dignitat i el valor de la persona humana, en la igualtat de drets d'homes i dones i de les nacions grans i petites,*

*...a crear les condicions necessàries per al manteniment de la justícia i el respecte a les obligacions nascudes dels tractats i altres fonts del dret internacional,*

*...a promoure el progrés social i instaurar millors condicions de vida dins d'una llibertat més àmplia,*

...

### **Article 1r**

*Els propòsits de les Nacions Unides són:*

*1. mantenir la pau i la seguretat internacionals, i amb aquesta finalitat; prendre mesures col·lectives eficaces per prevenir i eliminar amenaces a la pau, i per suprimir acte d'agressió o altres trencaments de la pau; i aconseguir, per mitjans pacífics i de conformitat amb els principis de la justícia i del dret internacional, l'ajustament o acord de controvèrsies o situacions internacionals susceptibles de portar a trencaments de la pau;*

*2. Fomentar entre les nacions relacions d'amistat basades en el respecte al principi de la igualtat de drets i al de la lliure determinació dels pobles, i prendre altres mesures adequades per enfortir la pau universal;*

*3. promoure la cooperació internacional per a la solució de problemes internacionals de caràcter econòmic, social, cultural o humanitari, i per al desenvolupament i estímul del respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals de tots, sense fer distinció per motius de raça, sexe, idioma o religió, i*

*4. servir de centre que harmonitzi els esforços de les nacions per aconseguir aquests propòsits comuns.*

Les nacions Unides, quan ho acorden, envien a zones en conflicte els anomenats **cascos blaus**, amb una funció d'interposició i de manteniment de la pau. Aquestes forces estan formades per soldats aportats pels diferents estats membres. És un germen

de policia internacional, però amb funcions molt minvades, amb preparació i instrumental molt inadequats.

El mateix passa amb el **Tribunal Internacional de Justícia**. És l'òrgan judicial principal i té per missió decidir les disputes jurídiques entre Estats d'acord amb el Dret Internacional i emetre opinions consultives. Les seves decisions, però, tenen poca força vinculant.

Més darrerament ha entrat en funcionament un altre òrgan judicial, l'anomenat **Tribunal Penal Internacional de la Haia (TPI)**. Es tracta d'un tribunal de justícia permanent encarregat de jutjar les persones acusades dels crims més greus que afecten la comunitat internacional com són el genocidi, crims contra la humanitat i crims de guerra. S'ha creat gràcies a un tractat que fins al moment han signat 121 estats. Malauradament, alguns dels països més poderosos del món no ho han fet, com és el cas de la Xina, els Estats Units i Rússia.

En general, tot el sistema de Nacions Unides és encara molt feble, sense capacitat per imposar res si no és amb l'acord dels cinc països membres permanents del Consell de Seguretat (la Xina, França, Rússia, la Gran Bretanya i els Estats Units), és a dir, les superpotències, que en cap cas volen sotmetre els seu poder a cap òrgan supraestatal. El **dret de vet** que mantenen aquests cinc països, ha paralitzat moltes decisions i l'ha fet inoperant.

Convé saber que el pressupost total de les Nacions Unides és absolutament ridícul al costat de la despesa militar mundial. Aquest fet és significatiu per conèixer quin és encara l'interès real dels estats: prefereixen continuar preparant els mecanismes violents per afrontar els conflictes. Efectivament, a nivell internacional encara predomina la llei del més fort. Els estats no compleixen, en les relacions entre ells, el que exigeixen als ciutadans: que renunciïn a la violència.

Amb tot, cal valorar l'existència d'aquests organismes com un pas cap al futur en la bona direcció. Val més això que res. Encara que absolutament insuficients fan un lleuger efecte moderador. Són uns primers passos que de ben segur s'aniran afermant; és imprescindible: ens hi va el futur.